

ZERO WASTE

KOOLITAJA

KOOLITUSE

ÕPPEKAVA

Autorid: Kadri Kalle, Grete Arro, Mait Kriipsalu, Jack McQuibban, Jaka Kranjc

Soovituslik viide: Zero Waste koolitaja koolituse õppekava, Kalle K., Arro G., Kriipsalu M., McQuibban J., Kranjc J., BEZWA project, 2022

BEZWA projekt (Building a European Zero Waste Academy) oli Erasmus+ rahastatud koostöö viie organisatsiooni vahel eesmärgiga luua tugev haridusraamistik, mis toetab Euroopa jäätmeteta majandavate linnade liikumist.

[Teeme Ära SA](#) on vabaühendus, mis abistab konsulteerimise, koolituse ja mentorluse kaudu avaliku sektori ja erasektori organisatsioone, toetades neid ühiskondlike muutuste ja innovatsiooni juurutamisel, et edukalt rakendada jäätmeteta majandamise ja ringmajanduse põhimõtteid. Teeme Ära SA osaleb ka poliitikakujundamises ja -edendamises ja töötab välja vahendeid uute lahenduste loomiseks.

TALLINNA ÜLIKOOL

[Tallinna Ülikool](#) on kaasaegne ja dünaamiline teadusülikool, mis on võtnud endale juhtrolli nutika eluviisi toetamises hariduse, teadustegevuse ja ainulaadse distsipliinideülese koostöö kaudu. Tallinna Ülikool näeb nutikat eluviisi kui teaduspõhiste otsuste langetamist, et mõjutada ühiskonda tervikuna ning samuti selle kodanike heaolu.

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences

[Eesti Maaülikool](#) on prioriteediks seadnud loodusressursside jätkusuutlikku kasutamist toetava akadeemilise ja teadusliku tegevuse – see on vajalik nii inimesoo püsimiseks kui meie pärandi ja elupaikade säilitamiseks. Teadustööd viiakse läbi kolmes instituudis: metsanduse ja inseneeria instituut, põllumajandus- ja keskkonnainstituut ning veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut. Eesti Maaülikool on esimene ülikool Eestis, mis pakub haridust jäätmekäitluse vallas.

[Zero Waste Europe](#) on Euroopa kogukondade, kohalike juhtide, ekspertide ja muutuste teostajate võrgustik, mis töötab selle nimel, et meie ühiskonnast jäätmed kaotada. Toetame kestlike süsteemide rakendamist ning inimeste ja ressursside vahelise suhte ümberkujundamist, et kiirendada õiglast üleminekut jäätmeteta majandamisele, mis on nii inimeste kui planeedi hüvanguks.

[Društvo Ekologi brez meja](#) on üks Sloveenia tähtsamaid vabaühendusi, mis on pühendunud keskkonnaseisundi parandamisele, keskendudes sealjuures tõhusale ressursside kasutamisele ja kodanikuaktiivsuse suurendamisele. Suuresti tegelevad nad jäätmetega nende tekkekohas ning nad juhivad ka Sloveenia jäätmeteta majandavate omavalitsuste võrgustikku.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Euroopa Komisjoni tugi selle dokumendi koostamisel ei seisne dokumendi sisu toetamises. Sisu peegeldab ainult autorite vaateid ja Komisjon ei vastuta dokumendis esitatud info mistahes kasutamise eest.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	1
Mis on Zero Waste koolitaja koolitus ja miks on see oluline?	2
Seos Euroopa oskuste tegevuskavaga ning võtmepädevustega elukestvas õppes	3
Autorid ja õppekava loomine	3
Mõisted	4
ÕPPEKAVA KOOSTAMINE	6
Üldised eesmärgid	7
Eeldatavad saavutused ja tulemused	7
Zero Waste koolitaja pädevuste maatriks	8
Koolituse osalejate valikukriteeriumid	9
Kohapealse koolituse formaat ja ettevalmistus	10
Koolituse kohandamine veebis läbiviimiseks	11
ÕPPEKAVA SISU	12
Õppekava ülesehitus, mis keskendub koolituskursuse põhiosale	14
1. Üldteadmised õppimisest ja kuidas aju õpib	15
2. Õpimotivatsioon ja kolm psühholoogilist põhivajadust	17
3. Väär mõisted ja nende korrigeerimine	18
4. Õppimise hindamine	19
5. Metakognitsioon ja enesehindamine	20
6. Üldised sotsiaalsed (pehmed) oskused	21
7. Õpitu praktikas rakendamine	23
Lõppsõna	25
LISAD	26
Lisa 1: Zero Waste koolitaja kohapealse koolituse näide	27
Lisa 2: näidisküsimused koolitusele eelnevaks ja järgnevaks ülesandeks	30
Lisa 3: lõpuintervjuu näidis	31

SISSEJUHATUS

MIS ON ZERO WASTE KOOLITAJA KOOLITUS JA MIKS ON SEE OLULINE?

Euroopa Liit pöörab üha enam tähelepanu ringmajanduse suunas liikumisele. Seda on näha ka hiljutistest programmidest, nagu Euroopa roheline kokkulepe. Järgnevatel aastatel on liikmesriikide jaoks prioriteetideks tõhusam jäätmekäitlus ja ressursside haldamine ning materjalide korduskasutuse ja ringlussevõtu suurendamine. Arvestades, et pooled EL-i liikmesriigid ei suutnud täita 2020. aastaks seatud eesmärki vähendada segaolmejäätmete kogust 50% võrra, on graafikust maas ka 2024. aastaks seatud kohustusliku biojäätmete liigiti kogumise eesmärgi täitmisel ja 2025. aastaks seatud 55% ringlussevõtu eesmärgi täitmisel, on praegu olemas selge ja kiireloomuline vajadus toetada jäätmekäitlussektorit, et seal rakendada rohkem ringmajanduse põhimõtteid. Ringmajanduse põhimõtete laialdasem rakendamine nõuab pidevat tööd kohalike huvirühmadega, seda eriti ressursside haldamisega seotud oskuste ja teadmiste edendamise vallas.

Kirjeldatud olukorra ja sellest tuleneva kiireloomulise muutumisvajaduse valguses otsustasid autorid koostada struktureeritud õppekavad, mille eesmärk on koolitada Zero Waste saadikuid ja Zero Waste koolitajaid, kes saavad olla omaavalitsustele selles protsessis abiks.

Kui Zero Waste saadiku õppekava eesmärk on tugevdada ja laiendada pädevusi, mida on vaja, viimaks Euroopas ellu pikaajalisi süsteemseid muudatusi jäätmeteta majandamise (zero waste) suunas, siis see õppekava on mõeldud koolitajate koolitamiseks. Õppekava annab koolitajatele raamistiku ja juhised, mille abil anda edasi kõige olulisemad põhimõtted ja praktilised teadmised erinevate sihtrühmade harimisest jäätmeteta majandamise ja muude keerukate teemade vallas.

Jäätmeteta majandamise ja ringmajanduse teemal tehakse palju erinevaid töötubasid ja kursuseid, kasutades nii formaalseid kui mitteformaalseid õppemeetodeid. Selle õppekava teeb aga eriliseks tugev hariduspsühholoogiline alus. See tähendab, et õppekavva on põimitud värskemad teaduslikud arusaamad sellest, kuidas inimese aju omandab uusi teadmisi ja salvestab uut infot pikaajalisse mällu, mida tavaliselt õpitegevuste juures kahjuks arvesse ei võeta.

Õppekava koostamisel on lähtutud sellest, et koolitajad, kes on tutvunud „Zero Waste koolituskäsiraamatuga”,¹ saavad selle raamistiku ja materjali abil oma õpitegevusi luua. Autorid usuvad, et õppekava ja lisamaterjalide koostamise ning selle avalikult kättesaadavaks tegemise kaudu aitavad nad levitada jäätmeteta majandamise alaseid teadmisi ning oskusi, et sellist mõtteviisi üle kogu Euroopa praktikas rakendada. Õppekava õpetamispõhimõtted on universaalsed ja sobivad eriti keerukate teemade koolitajate väljaõppeks, mis hõlmab enamikku keskkonna ja jätkusuutlikkusega seotud teemasid.

¹ Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

SEOS EUROOPA OSKUSTE TEGEVUSKAVAGA NING VÕTMEPÄDEVUSTEGA ELUKESTVAS ÕPPES

Zero Waste koolitaja õppekava toetab ka Euroopa oskuste tegevuskava.² Enim toetab see meedet 6, milleks on „Rohe- ja digiüleminekuks vajalikud oskused“, nagu:

- Euroopa pädevusraamistiku väljatöötamine kliimamuutuste, keskkonnaküsimuste, puhtale energiale ülemineku ja säästliku arenguga seotud hariduse vallas, milles määratakse kindlaks rohepädevuse erinevad tasemed;
- tööturu tarbeks roheliste põhioskuste kogumi väljatöötamine, et juhtida koolitustegevust kõigis majandussektorites ning luua kliima-, keskkonna- ja terviseteadlike spetsialistide ning roheettevõtjate põlvkond;
- keskkonna- ja kliimakaalutluste kooli, kõrgharidusse, kutseharidusse ja -õppesse ning kutsealasesse koolitusse integreerida aitamine.

Ehkki Zero Waste koolitaja õppekavas on rõhuasetus pigem sellel kuidas, mitte mida õpetada, toetab see koos Zero Waste saadiku õppekavaga mainitud eesmäärke. Õppekava koostamisel võeti arvesse ka pädevusi, mis on toodud Euroopa Ülemkogu soovitusel võtmepädevuste kohta elukestvas õppes.³ Peale spetsiifiliste Zero Waste koolitaja pädevuste toetab õppekava ka enesemääratlus-, sotsiaalsete ja õpipädevuste arendamist; vähemal määral toetatakse ka kultuuriteadlikkuse ja kultuurilise eneseväljenduse pädevust, kodanikupädevust, kirjaoskuspädevust ja olenevalt õpikontekstist ka mitmekeelsuse pädevust.

AUTORID JA ÕPPEKAVA LOOMINE

Õppekava on loodud Erasmus+ rahastatud projekti „*Building a European Zero Waste Academy*“ raames. Autorid esindavad viite organisatsiooni, mis tähendab, et kõigi peale kokku on neil antud valdkonnas vajalikud kogemused ja oskusteave:

- Zero Waste Europe: Euroopa katusorganisatsioon jäätmeteta majandamisega seotud töö ja teadusuuringute alal;
- Ekologi brez meja: kodanikuühiskonna organisatsioon, millel on pikaajaline kogemus jäätmeteta majandamisega nii riiklikul kui kohalikul tasandil;
- Teeme Ära SA: kodanikuühiskonna organisatsioon, millel on kogemusi kodanikuaktiivsuse projektide, keskkonnateadlikkuse ja mitteformaalse hariduse vallas;
- Eesti Maaülikool, maaehituse ja veemajanduse õppetool: pikaajaline kogemus jäätmekäitluse ja jäätmete töötlemise õpetamisel;
- Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut: teadustöö ja teadmised hariduspsühholoogia vallas.

² [Jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetav Euroopa oskuste tegevuskava](#), Euroopa Komisjon, 2020

³ [Soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes](#), Euroopa Ülemkogu, 2018

Õppekava koostati mitmes etapis, mille oluliseks osaks oli 2021. aastal Belgias testrühmaga läbi viidud pilootkoolitus. Esmalt koguti infot avatud osalemiskutsele vastanutelt, kes soovisid koolitusel osaleda: nad pidid tutvustama oma tausta ja põhjendama motivatsiooni kursusel osaleda. See aitas aru saada, milline on koolituse peamine sihtrühm, nende üldine profiil, olemasolevad teadmised ja vajadused suutlikkuse suurendamise osas. Kuna eesmärk oli algusest peale koostada pikem õpiprotsess (koolituskursus), mitte lihtsalt ühekordne kohapealne koolitus, sisaldas ka pilootkursus õppijatele enne ja pärast koolitust antud ülesandeid ning samuti veebiseminari, mis toimus nii enne kui pärast kohapealset koolitust – mõlemad andsid sisendit õppekava täiendamiseks. Koolitusjärgne ülesanne, mis seisnes enda läbiviidud õpetamistegevuse analüüsis pärast koolitust, aitas testida koolituse formaati ja sisu ning nende kasulikkust õppijatele, andes selle kohta ühtlasi tagasisidet koolitajatele. Lisaks katsetati koolituskursuse materjale ka lühemas veebikoolituse formaadis, mis viidi läbi 2022. aasta alguses. Projekti tööühm tegi neli kuud pärast kohapealset koolitust testrühmas osalejatega intervjuud (kokku 13 intervjuud), et hinnata kursuse mõju pikemas perspektiivis.

MÕISTED

Segaduse vältimiseks on siin ära toodud koolituskursuse protsessi ja koostamisega seotud põhimõisted. Sisuliste küsimuste selgitamiseks palume tutvuda „Zero Waste koolituskäsiraamatuga“.

Koolituskursus on õppekava elluviimine.

Õppija on koolituskursusel osaleja (isik, kes õpiprotsessis osaleb) või isik, kes omandab uusi teadmisi.

Koolitaja on koolituse läbiviija või konsultant (isik, kes õppijaid õpetab ja koolitab ning aitab neil omandada erinevaid pädevusi).

Õpitegevus või -situatsioon on tegevus või situatsioon, kus koolitajate eesmärk on aidata õppijatel omandada uus mõtlemis- või tegutsemisviis; see võib näiteks toimuda nii klassiruumis, sidusrühmadega kohtumisel kui inimestega vabas vormis suhtlemisel.

Jäätmeteta majandamine (zero waste) on kõigi ressursside säilitamine läbi toodete, pakendite ja materjalide vastutustundliku tootmise, tarbimise, korduskasutamise ning taaskasutamise, ilma neid põletamata ega maale, vette ega õhku paiskamata ja seeläbi keskkonda ja inimeste tervist ohustamata. See on jäätmeteta majandamise definitsioon, mille on kinnitanud Zero Waste International Alliance.

Zero Waste saadik on isik, kes oskab teavitada, veenda ja nõustada kohaliku tasandi poliitikakujundajaid jäätmeteta majandamise poliitikate ja ärimudelite vallas ning kellel on jäätmeteta majandamise osas vähemalt kesktasemel erialased teadmised.

Zero Waste koolitaja on isik, kes suudab tõhusalt koostada ja ellu viia õpisesioone (koolitused, töötoad) erinevatel jäätmeteta majandamise teemadel, arvestades sealjuures õppijate vajadustega.

Pädevused koosnevad teadmistest, oskustest ja hoiakutest. Lähtume siinkohal mõistetest Euroopa Komisjoni koostatud dokumendis „Võtmepädevused elukestvas õppes.”⁴

Teadmised koosnevad faktidest ja arvudest, kontseptsioonidest, ideedest ja teooriatest, mis on juba loodud ja toetavad teatud valdkonna või teema mõistmist.

Oskused on määratletud kui suutlikkus juhtida protsesse ja kasutada olemasolevaid teadmisi tulemuste saavutamiseks.

Hoiakud kirjeldavad valmisolekut ja meeletatust tegutseda või reageerida ideedele, isikutele või olukordadele.

Kasutame eesti keeles nimetusi Zero Waste saadik, Zero Waste koolitaja, Zero Waste linnad ja Zero Waste koolituskäsiraamat ning üldiste *zero waste* praktikate puhul jäätmeteta majandamise mõistet. Leiame, et eesti keeles on jätkuvalt puudu suupärane ja sobiv vaste *zero waste* mõistele, mis peegeldaks selle ametlikku definitsiooni, ja seega on igati tervitatud head mõtted selle vaste leidmiseks.

⁴ [Võtmepädevused elukestvas õppes](#), Euroopa Komisjon, 2019

ÕPPEKAVA KOOSTAMINE

ÜLDISED EESMÄRGID

Õppekava eesmärk on aidata õpetada ja toetada Zero Waste koolitajad, kes:

- aitavad õppijatel (olgu nendeks omavalitsustöötajad, ettevõtjad, kooliõpilased või keegi muu) sügavamalt mõista jäätmeteta majandamise ja säästva jäätmekäitluse keerukust;
- loovad eri sidusrühmadele motivatsiooni toetavaid keskkondi, et neid jäätmeteta majandamise lahendustesse kaasata;
- aitavad tõhusalt muuta jäätmeteta majandamisega seotud väärmõisteid;
- kannavad edasi jäätmeteta majandamise väärtusi, mis on olulised õigete jäätmetekke vähendamise ja jäätmete kõrvaldamise meetodite selgitamisel.

Õppekava peamine sihtrühm on erinevate kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil tegutsevate kogukonnarühmade ja -organisatsioonide liikmed. Samas sobib õppekava ka väga motiveeritud inimestele teemaga seotud sektoritest (kohalikud omavalitsused, õpetajad, konsultandid...). Tegu võib olla inimestega, kellele on jäätmeteta majandamise kontseptsioon süsteemsel tasandil juba tuttav ning kes juba tegelevad koolitamisega, või hoopis inimestega, kes alles alustavad koolitamise ja õpetamisega.

EELDATAVAD SAAVUTUSED JA TULEMUSED

Õppijad peavad näitama, et omandatud pädevused vastavad õppekava igas peatükis kirjeldatud eesmärgiks seatud pädevustele. Lisaks sellele tuleks läbi viia ka hindavaid tegevusi.

Õppijad edendavad oma pädevusi kolmes sihtvaldkonnas:

- hariduspsühholoogia,
- jäätmeteta majandamise õpetamine,
- sotsiaalsed (ehk pehmed) oskused.

Need valdkonnad loodi kõigi Zero Waste koolitajale vajalike pädevuste grupeerimise tagajärjel. Pädevused ise sündisid arutelude käigus, kus autorid tuginesid nii oma jäätmeteta majandamise kui haridusekspertiisile ning mida toetas testrühmast ja pilootkoolituselt kogutud info analüüs. Põhimõtteliselt on tegu pädevuste kogumiga, mis vastavad küsimusele, milline koolitaja suudaks kõige edukamalt luua püsiva arusaama jäätmeteta majandamise põhimõtetest.

Oluline on välja tuua, et hariduspsühholoogiat ei rakendata just tihti praktikas ja sealseid põhimõtteid ei pruugi kõigile tunduda vaistlikult õiged, mistõttu on suur osa koolitusest pühendatud sellega seotud pädevustele. See tähendab omakorda, et koolituse ajapiirangute tõttu puudutatakse jäätmeteta majandamise pädevusi ainult õpetamise kontekstis. Jäätmeteta majandamise põhipädevused tuleks omandada kas Zero Waste saadiku koolitusel või mujal.

ZERO WASTE KOOLITAJA PÄDEVUSTE MAATRIKS

Pädevused	Hariduspsühholoogiaga seotud pädevused	Jäätmeteta majandamise õpetamisega seotud pädevused ⁵	Üldised sotsiaalsed(pehmed) oskused
Hoiakud	<ul style="list-style-type: none"> Väärtustab teaduspõhist lähenemist õppimisele ja õpetamisele Avatud (ja soe) uudishimu õppijate vaatenurga vastu, eriti stressirohketes olukordades ja arusaamatuste korral Väärtustab õppimise sisulise hindamise olulisust 	<ul style="list-style-type: none"> Väärtustab jäätmeteta majandamise lähenemist ressursside majandamisel⁶ ja selle üldist panust inimeste heaolusse ja keskkonnahoidu 	<ul style="list-style-type: none"> Kannatlikkus ja empaatia õppijate ja enda suhtes Avatus muutustele, uutele ideedele ja teaduslikult tõestatud, ent vaistlikult valedele leidudele Mõistab, et vigade tegemine käib inimeseks olemise juurde ja on õppimise toimumiseks vajalik
Teadmised	<ul style="list-style-type: none"> Teab tõhusa õppimise ja mälu toimimise põhialuseid Teab õppija kolme psühholoogilist põhivajadust ja mõistab, kui oluline on neid toetada Mõistab, miks ja kuidas tekivad väärmõisted ja kuidas neid korrigeerida Teab, kui keerukas on õppimist hinnata Teab peamisi iseenda õppimisega seotud hinnanguvigu ja illusioone 	<ul style="list-style-type: none"> Teab jäätmeteta majandamise põhimõtteid ja praktikaid eri kontekstides Teab peamisi jäätmeteta majandamisega seotud väärmõisteid ja kuidas neid korrigeerida 	<ul style="list-style-type: none"> Oskab tagasisidet anda ja vastu võtta Teadmised konfliktide lahendamisest
Oskused	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus luua motivatsiooni toetavat õpikeskkonda Suutlikkus toetada pikaajalist õppimist, mitte lühiajalist sooritust Suutlikkus järgida õppimise hindamise tähtsamaid põhimõtteid (valiidsus, usaldusväarsus jne) Suutlikkus hoida tagasi soovi kohe oma eksperitõnu anda, vaid selle asemel küsida nutikaid küsimusi ja kuulata 	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus luua jäätmeteta majandamise oskuste ja teadmiste arendamiseks õpitegevusi Suutlikkus aidata muuta jäätmete majandamisega seotud väärmõisteid 	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus kohaneda muutustega õpikeskkonnas ja aega juhtida; suutlikkus improviseerida Samm-sammuline avalikuks esinemiseks vajaliku enesekindluse arendamine Suutlikkus oma õpetamist kriitiliselt hinnata ja tervitada ebaõnnestumist õpiprotsessi osana

⁵ Üldiselt eeldatakse, et Zero Waste koolitajal on samasugused jäätmeteta majandamise pädevused nagu Zero Waste saadikul; loe lähemalt Zero Waste saadiku koolituse õppekavast, BEZWA, 2022

⁶ Toodame ainult seda, mida vajame, kasutame seda võimalikult kaua, püüame selle pärast kasutamist uuesti ringlusse võtta, ei tekita selle kõrvaldamise käigus kahju...

Oluline on märkida, et pädevuste maatriks ei hõlma kõiki pädevusi, mida näitena toodud viiepäevasel koolitusel arendatakse. Pigem kirjeldab see laiemalt pädevusi, mida on vaja Zero Waste koolitaja jätkuvaks arenguks. Õppekava ülesehituse tabelis leheküljel 14 on toodud üksikasjalikum ülevaade koolituse eri tasemetest.

KOOLITUSE OSALEJATE VALIKUKRITEERIUMID

Osalejaid (õppijaid) võib valida lähtudes nende huvidest ja kogemusest jäätmeteta majandamise teemade õpetamisel ning tööst kohalike omavalitsuste ja teiste kohalike sidusrühmadega. Lisaks võib osalejate valimisel võtta arvesse ka nende motivatsioonikirja ja ametikohta oma organisatsioonis. Neil peaks olema hea arusaam jäätmeteta majandamise põhimõtetest ja kogemus jäätmeteta majandamise vallas töötamisega. Samuti võiks neil olla kogemust kas õpetamise, koolitamise ja/või konsulteerimisega ning soov parandada oma oskusi tõhusate õpetamismeetodite vallas. Neil, kellel on kogemusi õpetamise, ent mitte jäätmeteta majandamise vallas, soovitame esmalt läbida Zero Waste saadiku kursus.

Kuna õppekava keskendub kohalike omavalitsuste üleminekule jäätmeteta majandamisele, võiksid õppijad olla kohalikul tasandil kas formaalselt või mitteformaalselt aktiivsed.

Näiteid kandideerimisprotsessi kriteeriumite kohta:

Kes võib kandideerida?

- Inimesed, kes töötavad (või on vabatahtlikud) jäätmekäitluse, jäätmeteta majandamise või ringmajanduse valdkonnas või mõnes muus säästva arengu valdkonnas;
- Inimesed, kelle töö puudutab vähemalt osaliselt kohalikku (omavalitsuse) tasandit;
- Inimesed, kellel on head teadmised jäätmeteta majandamise põhimõtetest ja nende praktilisest rakendusest või nad on osalenud Zero Waste saadiku koolitusel;
- Inimesed, kellel on kogemusi töötubade ja muude hariduslike tegevuste läbiviimisel.

Valikuprotsessi toetamiseks ja läbipaistvamaks muutmiseks tasub ette valmistada mõned küsimused, mis aitavad mõista osalejate motivatsiooni ja eelteadmisi ning näha ette võimalikku mõju, mis neil kursuse läbinuna jäätmeteta majandamise ja/või muus säästva arengu valdkonnas koolitaja/konsultandi/õpetajana võib olla.

Järgnevalt on toodud mõned **näidisküsimused, mis aitavad valikuprotsessi läbi viia** ja osalejate kohta rohkem infot saada. Lisaks küsimusele on kirjeldatud ka selle eesmärgi ja infot, mida vastus annab.

- **Mida jäätmeteta majandamine sinu jaoks tähendab?** (Eesmärk: näha, mis tasandil kandidaat jäätmeteta majandamist mõistab, kas eluviisi tasandil või ka süsteemsest vaatenurgast. Koolituse seisukohast on hea, kui osalejad mõistavad hästi, mis on jäätmeteta majandamine just süsteemsel tasandil.)
- **Milline kogemus on sul jäätmeteta majandamise vallas töötamisega?** (Eesmärk: näha, mis tasandil on kandidaat jäätmeteta majandamisega kokku puutunud. Koolituse seisukohast on hea, kui kandidaat on juba jäätmeteta majandamise vallas töötanud, kas koolitajana

või muus rollis, kõige parem kui üksikisiku eluviisi tasandist laiemalt, kuna koolitus ise ei keskendu sellele suunale.)

- **Millised on sinu arvates tõhusad viisid õpetada inimestele teemasid nagu jäätmeteta majandamine?** (Eesmärk: näha, millised eelteadmised ja kogemus on inimesel õpetamise ja hariduse vallas; see küsimus annab koolitajale infot kursuse ettevalmistamiseks.)
- **Mis selle koolitusvõimaluse sinu jaoks põnevaks teeb ja kuidas toetaks see sind sinu praeguses töös, et jäätmeteta majandamise lahendusi kogukondadeni viia?** (Eesmärk: näha, mis on kandideerija motivatsioon kursusel osaleda ja võimalik mõju, mis sellel koolitusel võiks olla kogukonnale.)

KOHAPEALSE KOOLITUSE FORMAAT JA ETTEVALMISTUS

Koolitus on kavandatud viiepäevase kursusena. Lisas 1 toodud koolituskava on mõeldud koolitajatele näitena, mille alusel oma koolitusi planeerida. Koolitajad võivad ka seda kava kasutada ning seda vastavalt oma olukorrale kohendada.

Koolituse kavandamisel tuleb silmas pidada järgmisi asjaolusid:

- koolituse pikkus;
- koolituse eesmärgid;
- ühe koolitussessiooni pikkus;
- õpiprotsessi toetavad koolitusmaterjalid;
- koolitusele registreerimine ja sellest teavitamine.

Mitmekesised lähenemised: õpetamis- ja õppimismeetodid

Koolitussessioonide kavandamisel tutvu koolitajale suunatud osaga käsiraamatust.⁷ Igal koolitajal on õigus ise otsustada, millist õpetamismeetodit kasutada, ent nende jaoks, kes vajavad praktilisi nõuandeid, on igas sisupeatükis toodud ka mõned näited.

Mida sessioone kavandades silmas pidada, et võimalikult häid õpitulemusi saavutada?

Käsiraamatus olevas koolitaja meelespeas on toodud suunavad põhimõtted, millest lähtuda. Koolitajad võivad analüüsida ka pilootkoolituse formaati, kuna soovitatud tegevuste koostamisel peeti silmas, et need vastaksid nii sessiooni eesmärkidele kui sessioonide kavandamise parimatele tavadele.

⁷ Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

KOOLITUSE KOHANDAMINE VEEBIS LÄBIVIIMISEKS

Soovitame põhikoolitust kindlasti läbi viia kohapeal, kuna see toetab sisukamat arutelu ja mis kõige olulisem, aitab osalejatel paremini mõista ja kogeda inimese kolme psühholoogilist põhivajadust, mis on üks koolituse põhiteemasid. Samas võib kasutada järgmist koolituskava ja viia koolitus läbi veebis:

- Vähemalt neli sessiooni: iga sessioon kestab vähemalt kaks tundi ja keskendub ühele teemale:
 - õpetamise olulised põhimõtted,
 - õpimotivatsioon ja kolm psühholoogilist põhivajadust,
 - väärmõisted,
 - õppimise hindamine.
- Õppijad peavad igaks sessiooniks valmistudes lugema läbi käsiraamatu vastava peatüki.
- Koolituse algusesse võib lisada sessiooni osalejate omavaheliseks tutvumiseks ning koolituse lõppu eraldi küsimuste ja vastuste sessiooni.
- Kuna õpetamise minisessioonid⁸ on koolituse oluline osa, tuleb need korraldada eraldi kohapealsel koolituspäeval või kui see pole võimalik, siis eraldi veebisessioonil, kus iga õppijate paar saab õpitud oskused praktikas proovile panna.

Nagu oleme näinud nii kohapeal kui veebis toimunud testkoolitustel, on kohapealsel koolitusel selge eelis, kuna õppijad on kogu tähelepanuga kohal, arutelud on sisukamad ja õppijatel on võimalus ka õppetöö vahelisel ajal omavahel suhelda ning kogemusi vahetada.

⁸ Loe lähemalt peatükis "Õpetamise minisessioonid", Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

ÕPPEKAVA SISU

Koolituskursus hõlmab erinevaid õppimise ja õpetamise aspekte ning lähenemisi, mis on kombineeritud jäätmeteta majandamise teemadega. Iga siinkirjeldatud teemablokk koosneb lühikesest teematutvustusest, põhieesmärkidest, mille abil omandada vajalikud pädevused, ja soovitudest, kuidas teemaga süvitsi edasi tegeleda, et selle kohta veelgi rohkem teada saada. Kõike seda täiendavad näited ja ideed erinevate õpitegevuste kohta.

Kursuse sisu on üles ehitatud nii, et alustatakse õpetamise oluliste põhimõtetega ja uuritakse, kuidas aju õpib, siis liigutakse motivatsiooni toetavate õpikeskkondade loomise ning väärmõistete ja nende muutmise juurde ning lõpuks käsitletakse õppimise hindamist. Seda täiendab nn pehmete oskuste, näiteks avaliku esinemise arendamine, ning võimalus õpitud teadmisi ja oskusi õpetamise minisessioonides proovile panna. Kogu koolituskursuse vältel viiakse samuti läbi tegevusi, mis toetavad metakognitsiooni (mõtlemist sellest, kuidas me mõtleme ja õpime).

Koolituskursuse üldine fookus on pigem peamistel õppimisega seotud psüühilistel protsessidel, mitte eri meetoditel, mida koolitajatele mõeldud koolitustel sageli tutvustatakse. Leiame, et kui koolitajad rakendavad õpetamismeetodeid ja -tehnikaid, ilma et teaksid, miks need on tõhusad ja millistel protsessidel ja põhimõtetel põhinevad, võib see tähendada, et neid ei kasutata alati olukorrale vastavalt ja tõhusalt või ei mõisteta, miks neid üldse peaks ebatõhusatele meetoditele eelistama. Olukorrad on erinevad ja nõuavad teadmiste ja meetodite pidevat kohandamist. Kuna need protsessid on paljude jaoks võõrad, pühendame oma õppekavas enamiku ajast just nendele.

Pilootkoolitus hõlmab ka enne ja pärast koolitust antud ülesandeid ja kahte veebiseminari (õppimise ja väärmõistete teemadel). Koolituseelse ülesande eesmärk on näha, kuidas õppijad oma õppimis- ja õpetamiskogemust analüüsivad ja mida tähendab nende arvates hea ja halb õpetamine; koolitusjärgne ülesanne täiendab kohapealset koolitust ja julgustab õppijaid omandatud teadmisi praktikas rakendama. Veebiseminaride peamine eesmärk on anda õppijatele lisaaega õpitegevusteks: esimene veebiseminar enne kohapealset koolitust annab osalejatele esmakordse võimaluse omavahel suhelda, ent samuti saavad nad selle käigus sügavamalt analüüsida, kuidas tõhusalt õpetada. Teises veebiseminaris käsitletakse peamiselt teemasid, mille jaoks kohapealset koolitustel piisavalt aega ei jäänud ning mida peaks lähemalt arutama.

Õppekava üldine ülesehitus on toodud allolevas tabelis; Belgias toimunud kohapealse pilootkoolituse kava on toodud Lisas 1. Kui Zero Waste koolitaja pädevuste maatriks annab ülevaate olulistest pädevustest, mida tuleks arendada, siis tabelis on need esitatud põhipädevuste ja järgmise taseme pädevustena. Nimelt keskendus viiepäevane pilootkoolitus ainult põhipädevuste omandamisele, mis oli antud aja jooksul võimalik. Tabelit võib samas kasutada ka vertikaalses suunas, keskendudes ainult ühele teemale ja ehitada kogu koolitus üles selle ümber – see võimaldab omandada nii põhipädevused kui järgmise taseme pädevused.

Pane tähele, et õpitegevuste kohta toodud näited on tõepoolest ainult näited ning neid ei tohiks kasutada, kui koolitaja ei saa aru, miks need just nii on üles ehitatud. Õpitegevuste koostamise ja selle juures oluliste tegurite kohta soovivad autorid esmalt lugeda Zero Waste koolitajale suunatud osa käsiraamatust.⁹ Näiteks on üks oluline põhimõtte tõhusa vea disain,¹⁰ mille käigus õppijad esmalt püüavad mingit ülesannet lahendada ja katsetavad ning arutavad teooriat koos eksperdilt saadava sisendiga alles hiljem. Seda võib teha koolituskursuse igas sessioonis ja iga alateemaga.

⁹ Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

¹⁰ Loe lähemalt peatükist „Õpetamise olulised põhimõtted ehk kuidas aju õpib“, Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

ÕPPEKAVA ÜLESEHITUS, MIS KESKENDUB KOOLITUSKURSUSE PÕHIOSALE

Iga päev	1. päev		2. päev	3. päev		4. ja 5. päev
Metakognitsioon ja enesehindamine	Üldteadmised õppimisest ja mälu toimimisest	Õpimotivatsioon: kolm põhivajadust	Väärmõisted	Õppimise hindamine	Üldised sotsiaalsed oskused: avalik esinemine	Õpetamise minisessioonid
Põhipädevused						
<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus hinnata enda oskuste taset Zero Waste koolitajana Suutlikkus enda õpiprotsessi tõhusamalt juhtida Suutlikkus enda õpetamist kriitiliselt hinnata ja näha vigu õpiprotsessi osana 	<ul style="list-style-type: none"> Tõhusa õppimise ja mälu toimimise üldine mõistmine Vigade tähtsuse teadmine ja võimaluste loomine õpituatsioonides vigade tegemiseks ja nende analüüsimiseks Arusaam, kuidas toetada pikaajalist õppimist, mitte lühiajalist sooritust Suutlikkus koostada õpitegevusi jäätmeteta majandamise mõistmiseks, mis põhinevad tõhusa õppimise põhimõtetel 	<ul style="list-style-type: none"> Kolme psühholoogilise põhivajaduse teadmine ja nende toetamise tähtsuse mõistmine Suutlikkus märgata õppijate kolme põhivajadust ja vähemalt mõnda neist toetada 	<ul style="list-style-type: none"> Mõistmine, miks ja kuidas väärmõisted tekivad Eri liiki väärmõistete teadmine ja oskus neid muuta Peamiste jäätmeteta majandamisega seotud väärmõistete teadmine Meetodite teadmine, mis aitavad muuta jäätmeteta majandamisega seotud väärmõisteteid 	<ul style="list-style-type: none"> Õppimise hindamise piirangute ja võimaluste mõistmine Suutlikkus üldiselt hinnata kavandatud õpitegevuste õpitulemusi 	<ul style="list-style-type: none"> Enesekindluse kasvatamine avalikuks esinemiseks praktika, tagasiside ja järgmiste õpivõimaluste tuvastamise kaudu Suutlikkus õpikeskkonna muutustega kohaneda, suutlikkus improviseerida Loo jutustamise aluste mõistmine, mis teeb loo või kõne heaks 	<ul style="list-style-type: none"> Kõigi eelmistel päevadel omandatud pädevuste testimine Suutlikkus luua jäätmeteta majandamise oskuste ja teadmiste arendamiseks õpitegevusi
Järgmise taseme pädevused						
<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus kavandada teemade või oskuste omandamist, mille osas tahetakse juurde õppida Suutlikkus õpetada metakognitiivseid oskusi 	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus küsida häid küsimusi, mille eesmärgiks on käivitada õppijates keerukamad mõtteprotsessid Suutlikkus enne ise eksperdina nõu andmist alati esmalt kuulata õppijate ideid (koolitaja sisemise eksperdi taltsutamine) Arusaam töömälu olemusest ning sellest, kuidas see mõjutab infokogust, mida õppija suudab lühiajaliselt töödelda Suutlikkus aidata õppijatel kasutada tõhusaid meenutamisstrateegiaid, et õpitu kauaks meelde jääks Juurdekasvuuskumuste ja jäävususkumuste erinevuse mõistmine ning oskus õppijates toetada juurdekasvuuskumusi 	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus toetada kolme põhivajadust ka keerukates olukordades (nt veebis) ja keerulisemate õppijate puhul Seesmistete ja väliste elupüüdluste teadmine ja suutlikkus toetada seesmistete elupüüdlusi õpitegevuste kaudu 	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus luua õpituatsioonid, kus saab väärmõisteteid muuta ja õigeid mõisteid praktilises kontekstis proovile panna Erinevate väärmõistete muutmise meetodite teadmine ja suutlikkus neid kasutada Suutlikkus toetada ja arendada õppijates ekspertmõtlemist jäätmeteta majandamise vallas 	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus mõista, kui keerukas on koostada valideeritud hindamisküsimusi 	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus õpetamisega hästi juhtida Erinevate ergutavate ja tutvumismängude teadmine Improteatri põhimõtete teadmine ja suutlikkus neid üldiste sotsiaalsete oskuste tugevdamiseks kasutada Konfliktidega toimetulek Teadveloleku tehnikad 	<ul style="list-style-type: none"> Suutlikkus õpitegevuste kavandamisel võtta arvesse omandatud haridus- psühholoogia põhimõtteid Suutlikkus tulla toime erinevate häiringutega, mis õpitegevuste käigus ette tulevad
5. peatükk	1. peatükk	2. peatükk	3. peatükk	4. peatükk	6. peatükk	7. peatükk

Lisaks: koolituse-eelsed veebis toimuvad tegevused aitavad kaasa metakognitsiooni ja enesehindamisega seotud pädevuste arendamisele (veebiseminar ja kodune ülesanne); pärast koolitust toimuvad tegevused tugevdavad veelgi pädevusi, mis on seotud väärmõistete (veebiseminar) ja nende põhimõtete rakendamisega päriselus (kodune ülesanne).

1. ÜLDTEADMISED ÕPPIMISEST JA KUIDAS AJU ÕPIB

Paljud teadusuuringud kinnitavad, et enamikul inimestest on illusioonid selle kohta, mida tähendab tõhus õppimine ja õpetamine. Niisiis on oluline alustuseks mõista, kuidas aju tegelikult õppimise käigus toimib, ja mis vahe on pikaajalise õppimisel ja lühiajalisel sooritusel. *Lühiajaline sooritus* tähendab antud kontekstis lühiajalisel mälu põhinevat õppimist ehk õppija suudab õpitut lühikest aega pärast õppimist meenutada, ent unustab selle peagi. *Pikaajaline õppimine* põhineb pikaajalisel mälu (ja see eeldab kvalitatiivselt erinevate õpimeetodite kasutamist kui lühiajalise soorituse saavutamise) – see tähendab, et kohene tulemus kannatab, kuid pikaajaline õppimine on tõenäolisem. Seda on oluline välja tuua, kuna paljud õpetamistehnikad annavad just lühiajalise soorituse ning jäätmeteta majandamise teemadel on meie eesmärk saavutada pikaajaline kontseptuaalne ja käitumuslik muutus.

Eesmärgid:

- tõhusa õppimise ja mälu toimimise üldine mõistmine;
- vigade tähtsuse teadmine ja võimaluste loomine õpitu olulisuses vigade tegemiseks ja nende analüüsimiseks;
- arusaam, kuidas toetada pikaajalist õppimist, mitte lühiajalist sooritust;
- suutlikkus koostada õpitegevusi jäätmeteta majandamise mõistmiseks, mis põhinevad tõhusa õppimise põhimõtetel.

Õpitegevuste näited:

- Alusta aruteluga selle üle, millised on õppija vaatenurgast parimad õppimistingimused; küsi, miks just need on head tingimused. Seejärel vaadake, millised ideed on õiged, millised valed, milliseid ei ole mainitud ja miks, valige välja kõige tähtsamad õppimist toetavad elemendid.
- Paarides ajurünnak selle kohta, kuidas selliseid tingimusi õpitu olulisuses luua ja miks kipume sageli looma õpitingimusi, mis ei ole optimaalsed.
- Tutvusta erinevaid ebatõhusate õpetamisviiside näiteid jäätmeteta majandamise ja/või teiste keskkonnateemade vallas; analüüsi koos õppijatega, mida ja miks võinuks paremini teha. Võrrelge neid koolitusele eelnenud ülesandega, milles õppijad pidid koostama halva ja hea koolitussessiooni kava, ning analüüsige, kuidas need on seotud kõnealuste põhimõtetega.
- Esita oma ekspertteadmisi kogu sessiooni vältel alles pärast õppijate ideede ärakuulamist või neile tagasisidet andes.

Järgmise taseme eesmärgid:

- suutlikkus küsida häid (kognitiivselt kaasavaid) küsimusi, mille eesmärgiks on käivitada õppijates keerukamad mõtteprotsessid;
- suutlikkus enne ise eksperdina nõu andmist alati esmalt kuulata õppijate ideid (koolitaja sisemise eksperdi taltsutamine);
- arusaam töömälu olemusest ning sellest, kuidas see mõjutab infokogust, mida õppija suudab lühiajaliselt töödelda;
- suutlikkus aidata õppijatel kasutada tõhusaid meenutamisstrateegiaid, et õpitu pikaajaliselt meelde jääks;
- juurdekasvuuskumuste (*growth mindset*) ja jäävususkumuste (*fixed mindset*) erinevuse mõistmine ning oskus õppijates toetada juurdekasvuuskumusi.

2. ÕPIMOTIVATSIOON JA KOLM PSÜHHOLOOGILIST PÕHIVAJADUST

Õpimotivatsioon on ka üks õpetamise keskseid teemasid. Motivatsiooni saab jaotada rämp- ja kvaliteetmotivatsiooniks: rämpmotivatsioon tähendab, et inimest on suunatud midagi tegema (nt õppima) kiiresti ja pealiskaudselt, sageli vähese pikaajalise mõjuga, kvaliteetmotivatsioon aga toetab pigem pikaajalist käitumuslikku muutust.¹¹ Kui tahame, et inimesed omandaksid ja rakendaksid jäätmeteta majandamise põhimõtteid, peame looma tingimused, mis toetavad kvaliteetmotivatsiooni. Kvaliteetmotivatsiooni (ehk autonoomse motivatsiooni) nurgakivid on inimese kolm psühholoogilist põhivajadust: seotus, kompetentsus ja autonoomia. Õpituatsioonis on neid aga väga lihtne alla suruda. Kui need vajadused on alla surutud, siis sügavam õppimist üldjuhul toimuda ei saa. See, kuidas põhivajadusi tõeliselt toetada ning märgata hetki, millal me sageli tahtmatult teiste põhivajadusi alla surume, võtab aega ja harjutamist.

Eesmärgid:

- kolme psühholoogilise põhivajaduse teadmise ja nende toetamise tähtsuse mõistmine;
- suutlikkus märgata õppijate kolme põhivajadust ja vähemalt mõnda neist toetada.

Õpitegevuste näited:

- Vaadeldge koos erinevaid tüüpilisi õpiolukordi, milles kolme põhivajadust alla surutakse, palu õppijatel need välja tuua ja pakkuda, kuidas võiks nendes olukordades paremini reageerida.
- Lühike arutelu rämp- ja kvaliteetmotivatsiooni erinevustest, seesmiste ja väliste elupüüdluste erinevustest ning kuidas need kõik on omavahel seotud ja keskkonnakaitsega seotud töö seisukohalt olulised.

Järgmise taseme eesmärgid:

- suutlikkus toetada kolme põhivajadust ka keerukates olukordades (nt veebis) ja keeruliste õppijate puhul;
- seesmiste ja väliste elupüüdluste teadmise ja suutlikkus toetada seesmiseid elupüüdlusi õpitegevuste kaudu.

¹¹ Loe rämp- ja kvaliteetmotivatsiooni kohta lähemalt peatükis „Õpimotivatsioon ehk kuidas kõiki keskkonnateemadesse kaasata?“, Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

3. VÄÄRMÕISTED JA NENDE KORRIGEERIMINE

Jäätmeteta majandamisega, nagu mistahes muu keeruka teemaga, kaasneb arvukalt väärmõisteid. Mõnikord on need müüdid selle kohta, kuidas jäätmeid käidelda, teinekord arusaamatused eri tehnoloogiate kohta jne. Kuna inimeste väärmõistetega tegelemine on Zero Waste koolitajate jaoks sage proovikivi, on see õppekava kolmas suur teema. Tasub teada, et enamikku väärmõistetest ei saa muuta lihtsalt õiget infot esitades ning seega on vaja teada väärmõistete eri liike ning kuidas neile läheneda. Väärmõistete muutmise juures on tähtis element see, et inimene ise hakkaks mõtlema sarnasemalt eksperdile ehk antud teema olulisi aspekte paremini mõistma ning küsima üksikasjalikumaid ja olulisemaid küsimusi. See ei tähenda, et kõik peavad kõigis jäätmetega seotud küsimustes eksperdiks saama, vaid et inimesed rakendavad keerukaid probleeme lahendades rohkem kriitilist mõtlemist.

Eesmärgid:

- mõistmine, miks ja kuidas väärmõisted tekivad;
- eri liiki väärmõistete teadmine ja suutlikkus neid muuta;
- peamiste jäätmeteta majandamisega seotud väärmõistete teadmine;
- meetodite teadmine, mis aitavad muuta jäätmeteta majandamisega seotud väärmõisteid.

Õpitegevuste näited:

- Õppijad töötavad rühmades ja vaatavad erinevate jäätmeteta majandamise ja muude teemadega seotud väärmõistete nimekirja ning püüavad leida väärmõistete põhjuseid ning kas need on samasugust või eri liiki.
- Arutelu, kuidas näeb väärmõisteid ekspert, kuidas algaja ning millised on erinevused ning miks; milliseid küsimusi ekspert küsib.
- Rühmatöö leidmaks viise, mille abil erinevaid jäätmeteta majandamisega seotud väärmõisteid muuta.
- Arutelu suures rühmas tõhusate viiside üle, mis aitavad inimestel väärmõisteid muuta.

Järgmise taseme eesmärgid:

- suutlikkus luua õpituatsioone, kus saab muuta väärmõisteid ja õigeid mõisteid praktilises kontekstis proovile panna;
- erinevate väärmõiste muutmise meetodite teadmine ja suutlikkus neid kasutada;
- suutlikkus toetada ja arendada õppijates ekspertmõtlemist jäätmeteta majandamise vallas (näiteks oskust küsida üksikasjalikumaid ja olulisemaid küsimusi).

4. ÕPPIMISE HINDAMINE

Kui tahame teada, kas õppimine tõesti toimus, on hindamine väga oluline. Jäätmeteta majandamise vallas on meie jaoks oluline, et meie õpetamise mõju oleks pikaajaline ja õppimine meie koolitustel tõhus. Õppimise täpne hindamine on väga keeruline ning enamik laialdaselt kasutatavaid hindamismeetodeid pole väga usaldusväärsed. Niisiis on oluline, et Zero Waste koolitaja teaks, mida saab realselt ära teha ja millised on usaldusväärsemad meetodid.

Eesmärgid:

- õppimise hindamise piirangute ja võimaluste mõistmine,
- suutlikkus üldiselt hinnata kavandatud õpitegevuste õpitulemusi.

Õpitegevuste näited:

- Arutelu, mida õppijaid (Zero Waste koolitajad) ise arvavad, kuidas neid võiks antud koolitusel hinnata ja miks; õppijate ideed ja ettepanekud.
- Arutelu õppijatega, mis on nende arvates õppimise hindamine, mida me tahame koolitajatenä hinnata, kuidas seda teha ning kas ja kuidas nad seda tavaliselt teevad.
- Koos õppijatega hindamismeetodite rühmitamine kasulikuks ja vähem kasulikuks, arutelu selle üle, mida tähendavad hindamisvahendi valiidsus ja usaldusväärsus.
- Seose loomine koolituse esimese teemaga (õppimise alused) ja sellega, mida õppijad mäletavad mälu kohta ning kuidas seda hindamisel arvesse võtta.

Järgmise taseme eesmärgid:

- Suutlikkus mõista, kui keerukas on koostada valiidseid hindamisküsimusi.

5. METAKOGNITSIOON JA ENESEHINDAMINE

Metakognitsiooni võib defineerida kui iseenda mõtlemisprotsesside analüüsimist. See on oskus, millele me ei ole pühendanud eraldi sessiooni ei Zero Waste saadiku ega koolitaja pilootkoolitustel, ent samas käsitletakse seda teemat pisut mõlema kursuse raames. Kuna Zero Waste koolitajad uurivad sügavamalt õppimist ja õppimise illusiooni, siis selgitame selles õppekavas metakognitsiooni teemat lähemalt.

Metakognitsioon on oluline üldise enesearengu ja pädevuste arendamise element. Oma õppekavas oleme selle kombineerinud enesehindamisega. Kui enesehindamine keskendub sellele, kui hästi teame me kursuse õpisisu, siis metakognitsioon viitab sellele, kui teadvustatud ning tõhusad on meie õpistrateegiad selle sisu omandamiseks.

Eesmärgid:

- suutlikkus hinnata enda oskuste taset Zero Waste koolitajana;
- suutlikkus enda õpiprotsessi tõhusamalt juhtida;
- suutlikkus enda õpetamist kriitiliselt hinnata ja näha vigu õpiprotsessi osana.

Õpitegevuste näited:

- Koolitaja selgitab kõigi järgmiste harjutuste juures õppijatele harjutuste põhjust: kuidas aitab see neil õppida?
- Küsimused enne kohapealset koolitust (veebiseminaril ja/või kirjalikul kujul) õppijate õpikogemuse kohta ning selle kohta, mida nad peavad tõhusaks õppimiseks.
- Küsimused iga koolituspäeva ja/või sessiooni alguses selle kohta, mis võiks olla õppijate endi õpieesmärkideks.
- Meenutamisharjutused mõni aeg pärast õpisesiooni, et õpitut tugevamini mällu kinnistada.
- Küsimused, mis aitavad õpitegevusi analüüsida – ühine arutelu ja/või individuaalne kirjalik analüüs iga koolituspäeva lõpus.
- Enesehindamise harjutused koolituskursuse alguses ja lõpus.
- Küsimustik ja/või intervjuu pärast koolitust, mis käsitleb ka enesehindamist ja õpiprogessi analüüsi.

Järgmise taseme eesmärgid:

- suutlikkus kavandada teemade või oskuste omandamist, mille osas tahetakse juurde õppida;
- suutlikkus õpetada metakognitiivseid oskusi.

6. ÜLDISED SOTSIAALSED (PEHMED) OSKUSED

Heal Zero Waste koolitajal on ka mitmeid pehmeid oskusi, nagu empaatia, kannatlikkus, kohanemis- ja improviseerimisvõime, julgus ja oskus avalikult esineda, rahumeelne konfliktide lahendamine, hea kuulamisoskus jne. Kuna koolituskursuse jooksul on aega keskenduda neist vaid mõnele, võib koolituskursuse vedaja valida just need sotsiaalsed oskused, mis on tema hinnangul kõige olulisemad. Võimalustest olenevalt võib õppijatele anda ka valida samaaegsete sessioonide vahel, kus keskendutakse erinevatele oskustele.

Pilootkoolitusel valiti teemaks avalik esinemine, kuna see tõi vaheldust õpetamisega seotud teemadele ja meetoditele. Samaaegselt viidi läbi kaks sessiooni, kus õppijaid said valida kas traditsioonilisema avaliku kõnelemise ja mängulisema improteatri vahel.

6.1. Avalik esinemine

Zero Waste koolitaja peab tihti rääkima paljude inimeste ees, alates kõnepidamisest kuni paneelaruteludes osalemise ja õppijatega koolitustel suhtlemiseni. See nõuab julgust, enesekindlust ja oskust: kõike seda on võimalik harjutamisega omandada. Zero Waste koolitajad peavad oskama kohandada oma suhtlusstiili ning jutu sisu vastavalt oma kuulajaskonnale. Selleks on vaja ennast teemas kindlalt tunda (nt kui teha töötuba plasti ringlussevõtu kohta, siis tuleb tunda erinevaid plasti liike), ent samuti on vaja arusaama sellest, kuidas sõnumeid veenvalt edasi anda ja kuulajaskonda kaasata.

Eesmärgid:

- loo jutustamise aluste mõistmine, mis teeb loo või kõne heaks;
- „oma teekonna“ teadmine ja võimaluste nägemine selle kaasahaaravaks jutustamiseks;
- enesekindluse kasvatamine avalikuks esinemiseks praktika, tagasiside ja järgmiste õpivõimaluste tuvastamise kaudu.

Õpitegevuste näited:

- Arutelu õppijate kogemuste põhjal – mis teeb avaliku esinemise ja kõnepidamise heaks; eriti hea oleks kasutada kõnede salvestusi, et õppijad saaksid neid analüüsida ning tuua välja nii head kui halvad tavad.
- Arutelu, kuidas loo jutustamise elemente kõnedesse põimida ja kuidas kõne ette valmistada.
- Erinevate õppijatel sageli ettetulevate avaliku esinemise liikide tutvustamine ja arutelu (nt paneeldiskussioon, töötubade läbiviimine, videod sotsiaalmeedias jne) ja mida peavad õppijad tegema, et eri formaatides head avalikud esinejad olla.
- Kõnede kirjutamise ja pidamise harjutamine paarides või väikestes rühmades; võimalusel rühma ees esinemine ja tagasiside.

6.2. Improteater

Improvisatsiooniline teater pakub mõnevõrra ebatavalist ja mängulist lähenemist kõnepidamisele ja avalikule esinemisele. Kuna õpetamistegevus on alati kahepoolne kommunikatsioon, kus koolitaja peab ka õppijad kuulama ja vajadusel muutunud oludega kohanema, on improteater hea viis nende oskuste harjutamiseks. Improteatri näitlejad peavad oma lavapartnereid kuulama ja olema valmis pidevalt oma ideid muutma, samas olema julged, et rääkida asjadest, millest nad ei pruugi midagi teada ning loobuma soovist olukorda kontrollida. Improteater on ka tulvil mängudest ja ergutavatest harjutustest, mida saab erinevatel koolitustel kasutada.

Eesmärgid:

- suutlikkus õpikeskkonna muutustega kohaneda, suutlikkus improviseerida;
- enesekindluse kasvatamine avalikuks esinemiseks praktika, tagasiside ja järgmiste õpivõimaluste tuvastamise kaudu.

Õpitegevuste näited:

- Erienvate improvisatsiooniliste mängude mängimine, mis on suunatud avaliku esinemise eri aspektide arendamiseks, näiteks kuulamine ja muutuva olukorraga kohanemine.
- Arutelu, kuidas need harjutused ja mängud võivad Zero Waste koolitajatele kasulikud olla.

Sotsiaalsete oskuste järgmise taseme eesmärgid:

- suutlikkus õpetamisega hästi juhtida;
- erinevate ergutavate ja tutvumismängude teadmine;
- improteatri põhimõtete teadmine ja suutlikkus neid üldiste sotsiaalsete oskuste tugevdamiseks kasutada;
- konfliktidega toimetulek;
- teadveloleku tehnikad.

7. ÕPITU PRAKTIKAS RAKENDAMINE

See on koolituse viimane etapp, mille jooksul püüavad õppijad õpitud põhimõtteid õpetamise minisessioonides rakendada. Minisessioonide eesmärk on kavandada ja läbi viia lühike õpissessioon teemal, mida õppijad tavaliselt ise õpetavad. See on üks koolituse olulisemaid osi, mis annab õppijatele võimaluse õpitud pädevusi turvalises, ent päriselu meenutavas keskkonnas proovile panna. Samas on õpetamise minisessioonid teatud mõttes kogu koolituse lõpptest, mis annab koolitajatele aimu, milline on õppijate oskuste tase.

Eesmärgid:

- kõigi eelmistel päevadel omandatud pädevuste proovilepanek;
- suutlikkus luua jäätmeteta majandamise oskuste ja teadmiste arendamiseks õpitegevusi.

Õppijad võtavad paari ja valmistavad koos ette lühikese (30-40 minutit) õpissessiooni, püüdes sellesse põimida võimalikult palju eelnevatel päevadel õpitust. Kõik paarid saavad ise valida, millisele jäätmeteta majandamisega seotud teemale nad keskenduvad. Ülejäänud õppijad ja koolitajad on osalejad ja aitavad õpetamissessiooni hiljem analüüsida.

Õpetamise minisessioone on pikemalt kirjeldatud käsiraamatu peatükis „Õpetamise minisessioonid”.¹²

Järgmise taseme eesmärgid:

- suutlikkus õpitegevuste kavandamisel võtta arvesse omandatud haridus- psühholoogia põhimõtteid;
- suutlikkus tulla toime erinevate häiringutega, mis õpitegevuste käigus ette tulevad.

Õpetamissessioone saab täiendada, pühendades nende kavandamisele ja elluviimisele rohkem aega, andes osalejatele eraldi rolle jne. Üks võimalus on kasutada ka [koolitusvideot](#) ja harjutusi, mis on toodud käsiraamatu „Koolitusvideo juhendi”¹³ peatükis.

¹² Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

¹³ „Koolitusvideo juhend Zero Waste koolitajatele“, Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

Koolitusele eelnevad tegevused

Koolituskursus sisaldab ka koolitusele eelnevaid tegevusi, milleks on veebiseminar ja individuaalne õpetamise analüüsi ülesanne.

Sissejuhatav veebiseminar peaks toimuma vähemalt kuu aega enne kohapealselt koolitust. See on hea võimalus:

- õppijatele üksteisega tutvumiseks;
- esimeseks aruteluks selle üle, millistes tingimustes me õpime ning millised on meie illusioonid seoses õppimise ning mälu, mõtlemise, motivatsiooni ja metakognitsiooniga;
- koolituskursuse ajakava ja kursusele eelneva individuaalse töö tutvustamiseks;
- koolitajatele mõistmaks, millised on õppijate eelteadmised ja väärarusaamad, ning õppijatele esmaseks tutvumiseks koolituskursuse teemadega.

Kui Zero Waste saadiku koolituskursusel palutakse osalejatel mõtiskleda küsimuste üle õppijatena, siis Zero Waste koolitaja kursusel peaksid nad erinevate õpituatsioonide üle mõtisklema koolitaja vaatenurgast.

Individuaalse õpetamise analüüsi ülesande eesmärk on aidata õppijatel analüüsida oma eelnevat õppimise ja õpetamisega seotud tööd ja kogemust. See annab koolitajatele ka infot, mille alusel kaardistada õppijate eelteadmised ja väärmõisted, kuna üks ülesanne on kirjeldada halba ja head õpitegevust. Kohapealsel koolitusel saab selle info põhjal näiteid tuua ning koolitusele alateemasid lisada, samuti võib õppijatel paluda võrrelda, kuidas kavandaksid nad head õpitegevust pärast koolitusel uute teadmiste omandamist. Lisas 2 on toodud näitena nimekiri võimalikest küsimustest.

Koolitusele järgnevad tegevused

Vähemalt kuu aega pärast koolituse lõppu palutakse õppijatel ise hinnata ühte oma koolitust, mille nad on ette valmistanud ja läbi viinud (kestusega vähemalt 1 tund). Vastused annavad koolitajatele infot selle kohta, kas õpitud pädevusi on praktikas rakendatud. Õppijate jaoks on ülesandel kolm eesmärki:

- anda neile võimalus omandatud uusi oskusi ja teadmisi päriselus proovile panna;
- toetada neid oma õpetamise analüüsil ja pakkuda neile raamistik regulaarseks õpetamise kavandamiseks ja analüüsiks;
- aidata õppijatel paremini mõista enda pädevuse taset ning seda, millises suunas peaksid nad edasi arenema ja ennast täiendama.

Selle ülesande juures peavad õppijad saama koolitaja(te)lt tagasisidet, eelistatult näost-näku suheldes. Pilotkoolitusel tähendas see, et õppija esitas kirjaliku aruande, millele järgnes laiapõhjaline lõppvestlus, millest kirjutame järgmises peatükis lähemalt. Aruandevormid (vt näidet lisas 2) jagati õppijatele juba enne kohtumist, et nad oskaksid ülesandeks paremini valmistuda.

Samuti võib korraldada veebiseminari, et kajastada uuesti teemasid, mis kohapealsel koolitusel kiirustades läbi käidi või vahele jäeti, või mille järele tekkis vajadus alles kohapealse koolituse käigus.

Hindamine ja enesehindamine

Nagu enne mainitud, võiks osalejate lõpuhindamine toimuda individuaalsete intervjuude kujul, mille käigus on osalejatel võimalik koolituskursusele ja tehtud ülesannetele tagasi mõelda, neid analüüsida ning rääkida oma tulevikuplaanidest, õpivajadustest ning enda kui koolitaja tugevustest ja nõrkustest (vt näidet lisas 3). Intervjuu küsimused peaksid olema sõnastatud nii, et aitaksid keskenduda eesolevale teekonnale. Intervjuu teine osa keskendub õpitu hindamisele konkreetsemalt: õppija saab seal ülesandeks pakkuda esialgne lahendus kahele või kolmele kujuteldavale õpetamisolukorrale.

Pilootkoolitusel paluti osalejatel vabatahtlikult täita ka enesehindamise ankeet. Nad pidid vastama uurivatele küsimustele nii koolituse alguses kui lõpus, mis toetab koolituse mõju üle mõtisklemist.

Käsiraamatu metakognitsiooni käsitlevas peatükis¹⁴ on toodud enesehindamisankeedi näide ning õppimise hindamist käsitlevas peatükis¹⁵ antakse ülevaade üldistest hindamisvahenditest. Ka õpetamise minisessioonid on üks võimalus õppijaid hinnata.

Samuti saavad õppijad oma õpitulemusi alati ise hinnata, võrreldes neid selles õppekavas seatud pädevustega.

LÕPPSÕNA

Tasub üle korrata, et see õppekava on paindlik raamistik Zero Waste koolitajate koolitamiseks, mitte range ja üksikasjalik ettekirjutus. Koolitaja võib koolitust lühendada või pikendada, kasutada täiendavaid harjutusi ja õpetamismeetodeid, kaasata teemasid, mis on märgitud järgmise taseme pädevustena jne. Mitmekülgse Zero Waste koolitaja ettevalmistuseks on siiski oluline jõuda ühtede ja samade õpitulemusteni, hoolimata sellest, milline tee nendeni viib.

Pilootkoolituselt saadud tagasisidel oli õppekava koostamisel väga oluline roll. Tulevikus võib õppekava läbiviidud koolituste põhjal saadud taipamiste ja tagasiside põhjal veelgi täieneda. Sellegipoolest loodavad autorid, et see on juba praegu väärtuslik tööriist tulevastele jäätmeteta majandamise koolitajatele, kes on huvitatud jäätmeteta majandamisega seotud teadmiste ja väärtuste jagamisest tulevastele koolitajatele.

¹⁴ „Metakognitsioon ehk kuidas oma õppimist ise jälgida ja mõista?“, Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

¹⁵ „Õppimise hindamine ehk kuidas teada saada, et õppimine aset leidis“, Zero Waste koolituskäsiraamat, BEZWA, 2022

LISA 1: ZERO WASTE KOOLITAJA KOHAPEALSE KOOLITUSE NÄIDE

Koolituskursusel võiks ideaalis osaleda 12-22 õppijat ning koolitus võiks kesta vähemalt viis päeva. Kuna kursuse sisu on mahukas, võiks koolituspäeva pikkus olla kõige rohkem seitse tundi (koos lõuna ja pausidega). Koolitus sisaldab ka õppijate läbiviidud õpetamise minisessioone, niisiis kulub nendele seda rohkem aega, mida rohkem on õppijaid. Teine variant on korraldada kaks kolmepäevast koolitust, millest teises keskendutakse õppijate õpetamissessioonidele.

Järgnev kava põhineb Belgias toimunud pilootkoolitusel, ent seda on pilootkoolituselt saadud tagasiside ja kogemuste põhjal täiendatud. Vajadusel võib seda julgesti muuta.

1. päev: üldteadmised õppimisest ja õpimotivatsioon	
Pikkus	Sessiooni pealkiri + kava
1 t	„Tere tulemast koolitusele“ <ul style="list-style-type: none">• Tutvumine, ühiste reeglite kirjapanek• Enesehindamine, millised on Zero Waste koolitajale vajalikud pädevused?• Enesehindamise küsimustiku täitmine
1 t	“Üldteadmised, kuidas aju õpib” <ul style="list-style-type: none">• Suunatud arutelu tõhusa õppimise teemal• Peamiste õppimisega seotud illusioonide analüüs• Teemade seostamine näidetega keskkonna ja jäätmeteta majandamise vallast
Paus	
1,5 t	„Üldteadmised, kuidas aju õpib“ jätkub
Lõuna	
1 t	“Motivatsiooni toetava õpikeskkonna loomine”, 1. osa <ul style="list-style-type: none">• Rühmatöö, et avastada kolme psühholoogilise põhivajaduse olemust• Kuidas võime neid vajadusi õpituatsioonis toetada või alla suruda?
Paus	
0,5 t	“Kuidas tagasisidet anda?” <ul style="list-style-type: none">• Arutelu rühmades ja ühiselt: millistes tingimustes mõjub tagasiside haavavalt või on seda keeruline vastu võtta? Millistes tingimustes mõjub see turvaliselt ja kasulikult?
0,5 t	Päeva kokkuvõte: mis sulle täna raskusi valmistas?

2. päev: õpimotivatsioon ja väärmõisted

Pikkus	Sessiooni pealkiri + kava
0,5 t	Soojendus ja eelmise päeva meenutamine
1 t	<p>“Motivatsiooni toetava õpikeskkonna loomine”, 2. osa</p> <ul style="list-style-type: none"> Eelmise päeva arutelule tagasivaatamine Kuidas toetada kolme psühholoogilise põhivajaduse toetamist õpitu olukorras? (jätkub)
Paus	
1,5 t	<p>“Mis on väärmõisted ja kuidas neid muuta?”</p> <ul style="list-style-type: none"> Suunatud arutelu väärmõistetest ja nende eri liikidest Jäätmeteta majandamisega seotud väärmõistete muutmine
Lõuna	
1,5 t	“Mis on väärmõisted ja kuidas neid muuta?” jätkub
Paus	
0,5 t	Vastused vastamata küsimustele väärmõistete ja kolme psühholoogilise põhivajaduse kohta
0,5 t	Päeva kokkuvõte: kuidas saad täna õpitut tulevikus rakendada?

3. päev: õppimise hindamine ja õpitu praktikas rakendamine

Pikkus	Sessiooni pealkiri + kava
0,5 t	Soojendus ja eelmise päeva meenutamine
1,5 t	<p>“Kuidas oma õpetamist hinnata?”</p> <ul style="list-style-type: none"> Suunatud arutelu eri hindamismeetodite üle Hindamise valiidsus
Paus	
1 t	<p>Sissejuhatus õpetamise minisessioonidesse ja esimene ettevalmistus</p> <ul style="list-style-type: none"> Osalejad võtavad paari ja hakkavad kavandama lühikest töötuba, milles saavad rakendada kõiki õpitud põhimõtteid, õpetades teemasid, millega nad tavaliselt töötavad Aeg leida õpetamispartner ja jõuda esimeste ideedeni
Lõuna	
2 t	<p>“Avalik esinemine” kahes samaaegses sessioonis</p> <p>a) avalik kõnelemine – kuidas oma kõnesid paremini ette valmistada</p> <p>b) improteater – kuulamis- ja rääkimisoskuste arendamine loomingulisel teel</p>
0,5 t	Aeg õpetamise minisessioonide ettevalmistamiseks
0,5 t	Päeva kokkuvõte: mida sa tänasest meelde jääd? Milline on sinu esimene lahendamist vajav küsimus enda õpetamissessiooni koostamisel?

4. päev: õpetamise minisessioonid, 1. osa

Pikkus	Sessiooni pealkiri + kava
1,5 t	Aeg õpetamise minisessioonide ettevalmistamiseks
Paus	
1,5-2 t	Aeg õpetamise minisessioonide ettevalmistamiseks ja/või esimesed osalejate õpetamise minisessioonid ¹⁶ <ul style="list-style-type: none">• Aeg paari kohta: vähemalt 30 minutit + 15 minutit tagasisidet rühmalt
Lõuna	
1,5-2 t	Osalejate õpetamise minisessioonid
Paus	
0,75-1 t	Osalejate õpetamise minisessioonid
0,5 t	Päeva kokkuvõte: vabas vormis muljed õpetamise minisessioonidelt

5. päev: õpetamise minisessioonid, 2. osa ja kokkuvõte

Pikkus	Sessiooni pealkiri + kava
1,5-2 t	Osalejate õpetamise minisessioonid
Paus	
1-1,5 t	Osalejate õpetamise minisessioonid
Lõuna	
0,5-1 t	Hindamine <ul style="list-style-type: none">• Esimesel koolituspäeval täidetud enesehindamise ankeedi ülevaatamine, vajadusel selle muutmine• Koolitusele järgneva ülesande tutvustus
1-1,5 t	Aeg vastata kõigile seni vastamata jäänud küsimustele
Paus	
1 t	Viimane tagasisidering ja koolituse lõpetamine

¹⁶ Viimase kahe päeva graafik oleneb osalejate ja õpetamissessioonide arvust

LISA 2: NÄIDISKÜSIMUSED KOOLITUSELE EELNEVAKS JA JÄRGNEVAKS ÜLESANDEKS

Koolitusele eelnev ülesanne: individuaalne õpetamise analüüs

1. Vaata [seda videot](#) ja kirjuta üles kõik küsimused, mis sul selle sisu kohta tekivad. Kas midagi üllatas sind? Miks?
2. Milliseid halbu ja/või häid õppimise ja õpetamisega seotud üllatusi oled ise õpetades kogenud – st millal juhtus midagi, mida sa ei oodanud? Mida sa sellest õppisid?
3. Kes on sinu kohaliku ja riikliku tasandi peamised sihtrühmad, kes on jäätmeteta majandamise poliitika ja meetmete rakendamise seisukohalt olulised? Põhjenda oma valikut.
4. Mis on sinu hinnangul olulised jäätmete majandamise oskused ja teadmised, mida peame sellele sihtrühmale õpetama?
5. Mis on peamised asjad, mida õpitegevust kavandades arvesse võtad?
6. Mis on sinu arvates selle põhjuseks, et inimesed sinu õpetatud teemasid ei mõista või õppida ei soovi?
7. Millistes õpetamisvaldkondades, -oskustes ja -teadmistes sooviksid ennast täiendada?
8. Kirjelda 1,5 tundi kestva jäätmeteta majandamise töötoa kava. Võid valida ise oma kuulajaskonna ja konkreetse teema. Koosta kaks kava – üks, mis on sinu hinnangul ideaalne, ja teine, mis on võimalikult halb (mitte absurdses mõttes, vaid selline, mis peegeldab kõike, mida õpetamisel tihti valesti tehakse).

Koolitusele järgnev ülesanne: läbiviidud koolituse analüüs

1. Kirjelda põgusalt koolitust (pikkus, kes olid osalejad, kas tegu oli ühekordse koolituse või koolitussarja kuuluva sessiooniga, teema, peamised osalejatele antud ülesanded).
2. Millele sa tahtsid, et õppijad (sessiooni ajal) mõtleksid?
3. Kas sa aktiveerisid õppijate eelteadmisi? Kui jah, siis palun selgita, kuidas.
4. Kas sa suunasid õppijaid ise uusi teadmisi konstrueerima? Kui jah, siis palun selgita, kuidas.
5. Mis oli sinu jaoks koolituse sihiks võetud õpitulemus (tulemus pärast sessiooni)?
6. Kas sa jõudsid selle sihini? Kuidas sa seda tead, kuidas sa seda mõõtsid?
7. Too mõned näited, kuidas sa toetasid koolitusel õppijate kolme psühholoogilist põhivajadust. Kuna seda on raske pidevalt teha, siis kas sa panid tähele hetki, mil sul see ei õnnestunud?
8. Kas sa seadsid endale kindlad õpetamise/õppimise eesmärgid? Nt. *püüan katsetada uut õpetamisviisi või midagi, mida õppisin Zero Waste koolitajate koolitusel*. Kas sa tegid midagi teisiti, kui oleksid teinud enne Zero Waste koolitajate koolituse läbimist?

9. Mõnikord ei lähe koolitused nii, nagu oleme oodanud: õppijad teevad midagi ootamatut, me tunneme, et meie plaan ei toimi. Kas sul tuli seda ette ja mida sa sellest õppisid? Mida sa järgmisel korral teisiti teeksid ja miks?
10. Kas oled avastanud mingeid teadmisi või oskusi, mida soovid, et oleksid võinud Zero Waste koolitajate koolitusel veel õppida?
11. Kas sul on veel kommentaare, tundeid või tähelepanekuid oma õpetamisteedkonna kohta pärast Zero Waste koolitajate koolitust, mida sooviksid jagada?

LISA 3: LÕPUINTERVJUU NÄIDIS

Sissejuhatus ja ülevaade intervjuust

Tutvusta intervjuu eesmärki, pikkust ja formaati

- K1.** Kuidas sul läinud on? (*soojendus*)
- K2.** Kas seadsid endale Zero Waste koolitajaks saamisel mingeid eesmärke ning kui jah, siis milliseid? Kas tunned, et oled nende saavutamisel graafikus? Palun selgita, miks?
- K3.** Kas sinu elus on olnud muid olulisi tegureid, mis on sind Zero Waste koolitajana tegutsemisel takistanud või toetanud? Võid vastata kas jah või ei; soovi korral võid ka lähemalt selgitada. (*Küsime seda, sest kaardistame ühtlasi asjaolusid, mis võiksid meie koolitusi toetada.*)
- K4.** *Tagasiside koolituse hindamisele, mille õppija pidi esitama; vastavalt igale õppijale ja tema vastustele. Esimene küsimus on kõigile sama: kas ja kuidas oli see ülesanne sulle kasulik?*

Stsenaariumipõhine hindamine

“Need on hüpoteetilised küsimused, mille eesmärgiks on uurida sinu teadmisi ja arusaama õpetamispõhimõtetest.”

- K5.** Sa oled konverentsil. Lõunapausi ajal satud rääkima kohvikuomanikuga, kes teatab sulle uhkusega, et tema kohvik on nüüd plastivaba ning seal kasutatakse selle asemel biolagunevast plastist kaasamüüginõusid ja -söögiriistu. Mis on sinu esimesed mõtted, kuidas talle vastata?
- K6.** Sul palutakse läbi viia kahetunnine jäätmeteta majandamise koolitus pangas: mida saaksid nad kontoris, oma üritustel ja igapäevases elus teisiti teha? Kirjelda oma esimesi mõtteid, kuidas selleks koolituseks valmistuda ja seda kavandada.
- K7.** Linna keskkonnaametnik kutsus sind linnavalitsusse viima läbi 1,5 tundi kestvat koolitust, mille eesmärgiks on harida kõiki töötajaid jäätmeteta majandamise teemal. Sa tead, et mõned osalejad on teema suhtes entusiastlikud, ent leidub ka „vana kooli“ skeptikuid.

Millised on sinu esimesed mõtted koolituse alustamise kohta ning mida peaksid koolituse käigus õppijatega suheldes silmas pidama?

Eneseanalüüsiga seotud küsimused

- K8.** Kas ja kuidas oled Zero Waste koolitaja koolitusel õpitut praktikas rakendanud?
- K9.** Kuidas sa ise oma õppimist hindad? Mida oled õppimise ja õpetamise kohta õppinud (milles oled paremaks saanud), mis on sinu jaoks kõige keerulisem?
- K10.** Kuidas ja mida soovid selles vallas edasi õppida (2022. aastal)?
- K11.** Kas on mõni koolitusel õpitud asi, mida oled päriselus proovinud, ent mis pole toiminud?
- K12.** Kas sul on meile küsimusi või kommentaare?

